

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา โดยเน้นการพัฒนาการเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเอาทรัพยากรต่างๆ ในการพัฒนาประเทศ โดยอาศัยการสนับสนุนด้านเงินทุน เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ สามารถแสวงหาได้จากแหล่งเงินทุนภายในประเทศและแหล่งเงินทุนภายนอกประเทศ ปัจจุบันแหล่งเงินทุนภายในประเทศไม่เพียงพอในการพัฒนาในประเทศ ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบต่อสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดแคลนเงินออมที่เป็นแหล่งทุนในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ส่งผลให้ทำให้เศรษฐกิจขาดความมีเสถียรภาพและก่อให้เกิดผลกระทบตามมาต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่อสถานะเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ส่งผลกระทบต่อการไหลออกของเงินทุนต่างประเทศ รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของเงินออมที่มีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ จึงได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้าง โอกาสการออมของครัวเรือน เพื่อให้ประชาชนสามารถออมเงินเพิ่มมากขึ้น

การออมเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งของประเทศไทยได้กระตุ้นให้ประชากร ซึ่งแต่ละบุคคลจะนำเงินที่เหลือไว้ในรูปของการออมทรัพย์กระทำได้หลายรูปแบบ อาทิเช่น การออมในรูปเงินสด ส่วนใหญ่ประชาชนจะออมในรูปเงินฝากธนาคาร การออมในรูปหลักทรัพย์ ประชาชนส่วนใหญ่จะถือครองในรูปของที่ดิน รวมถึงการถือครองหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ทองคำ ของมีค่าต่างๆ และตราสารทางการเงิน และเงินออมในรูปสวัสดิการอื่นๆ เช่น การประกันชีวิต เงินกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

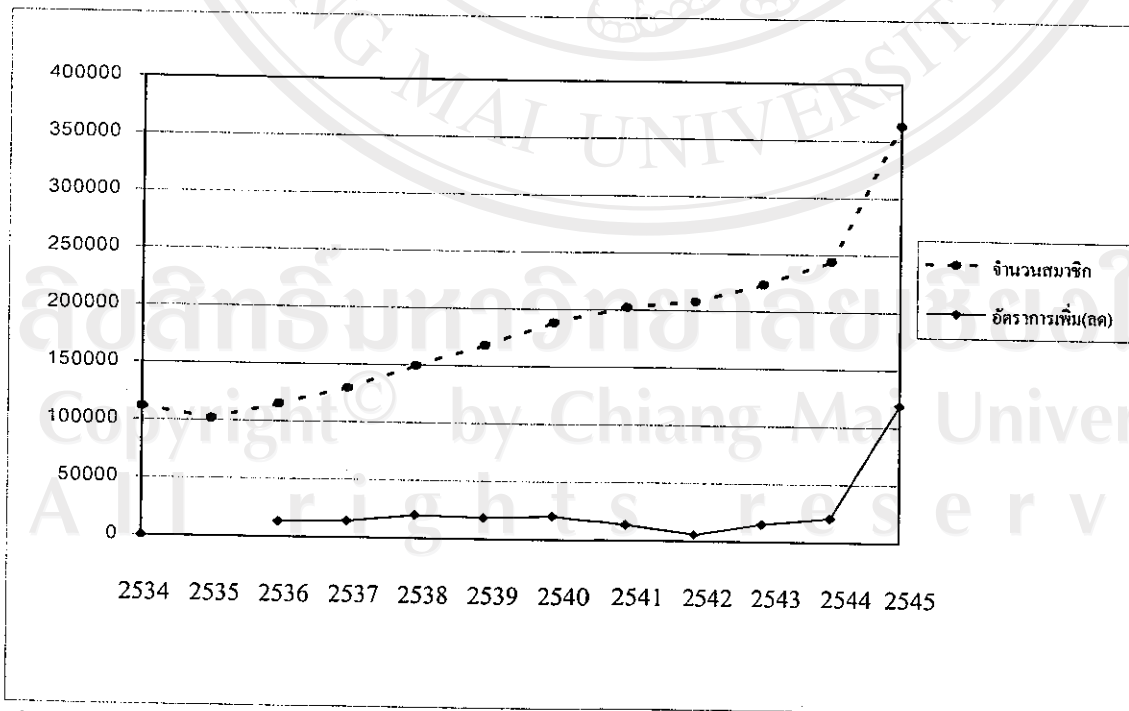
ในปัจจุบันประชาชนมีทางเลือกในการออมเงินมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลตอบแทนจากการออมในรูปเงินฝากธนาคารที่ให้ผลตอบแทนค่อนข้างต่ำ จึงให้ประชาชนหันมาออมในรูปแบบต่างๆ ทดแทนแล้วแต่ความสมัครใจของแต่ละบุคคลซึ่งสหกรณ์เครดิตยูเนียนเป็นสถาบันการเงิน ที่ให้บริการในรูปแบบการออมทรัพย์ ทางเลือกหนึ่งสำหรับประชาชนที่สมัครใจออมทรัพย์เงินที่เหลือจากการใช้จ่าย สหกรณ์เครดิตยูเนียนเป็นสถาบันการเงินที่มีบทบาทมากในกลุ่มประชาชนผู้มีรายได้น้อยที่มีวงสัมพันธ์เดียวกัน (ชุมชนสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด. ฝ่ายวิชาการ, 2544:3) ได้ให้ความหมายวงสัมพันธ์ ไว้ 3 ประการ ประกอบด้วย การมีที่อยู่อาศัยใน

ท้องถิ่นเดียวกัน การมีอาชีพการงานเดียวกัน และการเป็นสมาชิกในสมาคมเดียวกัน สหกรณ์เครดิตยูเนียนดำเนินการภายใต้หลักประชาธิปไตย สมาชิกจะสะสมทรัพย์ร่วมกัน เพื่อเป็นทุนดำเนินการให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมนำไปใช้ผลตอบแทนที่ได้รับจะอยู่ในรูปของดอกเบี้ยหรือเงินปันผลซึ่งเงินออมจากสหกรณ์เครดิตยูเนียนสามารถนำไปดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้ต่อไป

ปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่สำคัญในปัจจุบันคือ ปัญหาค่าครองชีพจากการที่ระดับราคาสินค้าและบริการ ค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภค สูงขึ้น ส่งผลให้ผู้มีรายได้น้อยได้รับความเดือดร้อนไม่สามารถหารายได้เพิ่มขึ้นให้เพียงพอกับรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นได้ ทำให้ต้องแก้ปัญหาด้วยการยืมเงินจากแหล่งสถาบันการเงินอื่นๆ โดยยอมเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูงนำความเดือดร้อนมาสู่ตนเองและครอบครัวอย่างมาก ก่อให้เกิดหนี้สินติดพัน สหกรณ์เครดิตยูเนียนจึงเข้ามามีบทบาทช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว โดยส่งเสริมให้สมาชิกรู้จักออมทรัพย์และบริการให้สินเชื่อในอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าให้บริการแก่สมาชิกสามารถนำไปใช้จ่ายเมื่อยามจำเป็น สหกรณ์เครดิตยูเนียนเป็นสถาบันด้านการเงินที่มีบทบาทในหมู่ผู้มีรายได้น้อยอยู่ในวงสัมพันธ์รูปแบบเดียวกัน จะเห็นได้จากการขยายตัวของจำนวนสหกรณ์และจำนวนสมาชิกสหกรณ์

ปัจจุบันสหกรณ์เครดิตยูเนียนได้ขยายสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนทั่วประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังจะเห็นได้จากรูปภาพที่ 1 แสดงจำนวนสมาชิกของสหกรณ์เครดิตยูเนียนตั้งแต่ พ.ศ. 2534 - 2545

รูปภาพที่ 1 สถิติแสดงจำนวนสมาชิกของขบวนการเครดิตยูเนียน ตั้งแต่ พ.ศ. 2534 - 2545



ที่มา: วีรยุทธ รุจิเรข (2546: วิถีทัศน์)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนสมาชิกของขบวนการสหกรณ์เครดิตยูเนียน ตั้งแต่ ปี 2535-2545

ปี พ.ศ.	จำนวนสมาชิก	เพิ่ม/(ลด)	%
2535	101,812	9,927	10.80
2536	115,176	13,364	13.13
2537	129,592	14,416	12.52
2538	149,713	20,121	15.53
2539	168,212	18,499	12.36
2540	188,665	20,453	12.16
2541	202,461	13,796	7.31
2542	208,189	5,728	2.83
2543	223,529	15,340	7.37
2544	244,460	20,931	9.36
2545	363,503	119,043	48.70

ที่มา: วิทยุทช รุจิเรข (2546: วิกิทัศน์)

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าจากอัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 – 2540 ได้มีการเพิ่มขึ้นในระดับสม่ำเสมอ ต่อมาในปี พ.ศ. 2541 อัตราการเพิ่มขึ้นของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนได้ลดลงจากปี 2540 เป็นร้อยละ 7.31 เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและการเงินอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง ซึ่งปี 2541 เป็นช่วงเวลาที่รุนแรงที่สุดกล่าวคือ เศรษฐกิจไทยยังคงหดตัวอย่างต่อเนื่องจากปี พ.ศ. 2540 โดยความต้องการใช้จ่ายภายในประเทศลดลง ทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ เป็นปัจจัยทำให้เกิดภาวะกดดัน ขณะที่การลงทุนภาคเอกชนชะลอตัวเพราะอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ ปี 2541 มีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 19.25 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2546 : ออนไลน์) และสถาบันการเงินอื่นๆ ไม่ขยายการปล่อยเงินกู้ ในขณะที่สหกรณ์เครดิตยูเนียนต่าง ๆ ยังคงทำการปล่อยเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ โดยส่วนใหญ่อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของสหกรณ์เครดิตยูเนียนไม่เกินร้อยละ 19 ต่อปี ซึ่งผู้กู้สามารถรับเงินกู้ได้ภายใน 1-3 วัน แต่อัตราการเพิ่มจำนวนสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 – 2545 มีอัตราเพิ่มขึ้นตามลำดับและในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งปี 2545 มีสหกรณ์เครดิตยูเนียน 33 แห่ง จำนวนสมาชิก 21,281 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2544 เป็นร้อยละ 49.04 (ชุมนุมเครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย จำกัด สาขาภาคเหนือ, 2545) เป็นตัวเลขที่แสดงให้เห็นถึงการตื่นตัวในการรวมกลุ่มในรูปแบบสหกรณ์เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในด้านการเงิน ซึ่งขัดแย้งกับสภาพเศรษฐกิจสังคมและ

การเงินในช่วงเวลานั้น โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนในอำเภอเมือง เชียงใหม่ มีสหกรณ์เครดิต ยูเนียนจำนวน 13 แห่ง ปี 2544 มีสมาชิกจำนวน 6,019 คน และในปี 2545 มีสมาชิกจำนวน 6,582 คน มีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 9.35

จากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจทำให้การแข่งขันการเพิ่มการออมของสถาบันการเงินมี บทบาทค่อนข้างสูง ส่งผลให้สหกรณ์เครดิตยูเนียนเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันการเพิ่มการออมให้ เท่าเทียมกับสถาบันการเงิน จึงทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจในคำถามด้านปัจจัยที่มีผลต่อการออม ของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน คาดว่าผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อสหกรณ์ในการ นำผลการศึกษาวินิจฉัยไปใช้ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของสหกรณ์ให้สอดคล้องกับฐานะของ สมาชิกและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษานี้ ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

- 1.2.1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 1.2.2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรค ในการส่งเสริมการออมของสมาชิกสหกรณ์ เครดิตยูเนียนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนใน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 เป็นแนวทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์เครดิตยูเนียนในการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนในอำเภอเมืองจังหวัด เชียงใหม่

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

- 1.4.1. ศึกษาเฉพาะสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 390 ชุด แบ่งเป็นสหกรณ์ละ 30 ชุด
- 1.4.2. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน โดยใช้การวิเคราะห์จากรายงานกิจการของสหกรณ์เครดิตยูเนียน รายงานทางบัญชีของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ และระเบียบข้อบังคับ ของสหกรณ์เครดิตยูเนียน

1.5 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

1. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ หมายถึง ปัจจัยหรือตัวแปรที่ศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการออมของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่ง ได้แก่ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน เงินปันผลที่ได้รับ ปี 2545 ภาระหนี้สิน ณ ปี 2546 ความรู้ความเข้าใจในจิตตารมณ์ หลักและวิธีการสหกรณ์ระยะเวลาการเป็นสมาชิก
2. สหกรณ์ หมายถึง สหกรณ์เครดิตยูเนียนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งได้จัดตั้งตามหลักการสหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่งได้จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ไว้แล้ว
3. สมาชิก หมายถึง บุคคลซึ่งมีสถานภาพเป็นสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
4. จิตตารมณ์ หมายถึง หลักคุณธรรมของสหกรณ์เครดิตยูเนียน ซึ่งคณะกรรมการและสมาชิกทุกคนต้องถือปฏิบัติ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ ความเห็นใจกัน และความวางใจกัน
5. ความรู้ความเข้าใจในหลักและวิธีการสหกรณ์เครดิตยูเนียน หมายถึง ความเข้าใจของสมาชิกเกี่ยวกับหลักและวิธีการสหกรณ์เครดิตยูเนียน
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง ผลรวมของรายรับจากการประกอบอาชีพของแต่ละบุคคล เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เงินประจำตำแหน่ง โบนัส
7. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือน หมายถึง ผลรวมของค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการอุปโภคบริโภค
8. หนี้สิน หมายถึง ผลรวมของหนี้สินของสมาชิกสหกรณ์ที่มีอยู่กับสหกรณ์ ณ สิ้นปี

9. ค้ำขาย หมายถึง สมาชิกสหกรณ์ผู้ประกอบการอาชีพธุรกิจของตนเองหรือเป็นเจ้าของ กิจการของตน โดยรายได้ที่ได้รับไม่แน่นอน

10. ลูกจ้าง หมายถึง สมาชิกสหกรณ์ผู้ประกอบการจ้างทำงานต่างๆ โดยอาจเป็น พนักงานลูกจ้างบริษัทเอกชนหรือลูกจ้างชั่วคราวในหน่วยงานรัฐต่างๆ มีเงินได้ที่แน่นอน

11. รับราชการ หมายถึง สมาชิกสหกรณ์ผู้ประกอบการรับราชการหน่วยงานต่างๆ ของรัฐบาล

12. อาชีพอื่นๆ หมายถึง นอกเหนือจากที่กล่าวข้างต้น ตลอดผู้ที่มีเงิน ได้แต่ไม่ประกอบอาชีพ เช่น แม่บ้าน นักศึกษา เป็นต้น

13. วงสัมพันธ์ หมายถึง ประเภทของขอบเขตหรือสังคมที่คนๆ หนึ่งสังกัดอยู่ มีความสัมพันธ์กัน ไม่ว่าจะเป็นญาติ เพื่อน

14. การออม หมายถึง การสะสมหุ้นกับสหกรณ์ที่มีอยู่ในสหกรณ์เครดิตยูเนียนอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

15. สวัสดิการเงินกู้ หมายถึง สหกรณ์ได้จ่ายเงินในอัตรา 0.065% ของจำนวนเงินกู้คงเหลือทั้งหมดของสหกรณ์ให้กับชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียน เพื่อเป็นประกันความเสี่ยงให้กับสมาชิกที่กู้เงิน กรณีที่สมาชิกกู้เงินกับสหกรณ์และเสียชีวิตก่อนที่จะชำระเงินกู้คืนหมด ซึ่งทางชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้จ่ายเงินชำระหนี้เงินกู้แทนสมาชิกที่เสียชีวิตดังกล่าว ในวงเงินไม่เกิน 300,000 บาท

16. สวัสดิการเงินสะสม หมายถึง สหกรณ์ได้จ่ายเงินในอัตรา 0.065% ของจำนวนเงินค่าหุ้นทั้งหมดของสหกรณ์ให้กับชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย ในกรณีที่สมาชิกเสียชีวิต ชุมชุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทยจะจ่ายเงินให้กับทายาทของสมาชิกดังกล่าว 1 เท่าของเงินค่าหุ้นที่สมาชิกคนนั้นมีอยู่กับสหกรณ์ วงเงินไม่เกิน 100,000 บาท

17. สินเชื่อระยะสั้น หมายถึง การปล่อยเงินกู้แก่สมาชิก ระยะเวลาส่งคืนไม่เกิน 1 ปี

18. สินเชื่อระยะยาว หมายถึง การปล่อยเงินกู้แก่สมาชิก ระยะเวลาส่งคืนเกิน 1 ปี

19. อุดมการณ์สหกรณ์ หมายถึง แนวความคิดที่เชื่อว่าวิธีการสหกรณ์จะช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของมวลสมาชิกให้มีความอยู่ดีกินดีและสันติสุข โดยการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

20. หลักและวิธีการสหกรณ์ หมายถึง แนวทางการปฏิบัติงานของสหกรณ์ที่กำหนดขึ้นใช้ในสหกรณ์เครดิตยูเนียน